

Twee bepalende kenmerken voor het stemgedrag bij PS2019

Maurice de Hond/Dennis Brouwer (Peil.nl)

Op basis van het via Peil.nl gehouden onderzoek onder meer dan 10.000 respondenten op de verkiezingsdag 20 maart 2019 (PS2019) kan goed getoond worden dat een combinatie van twee variabelen een grote invloed hebben op het stemgedrag.

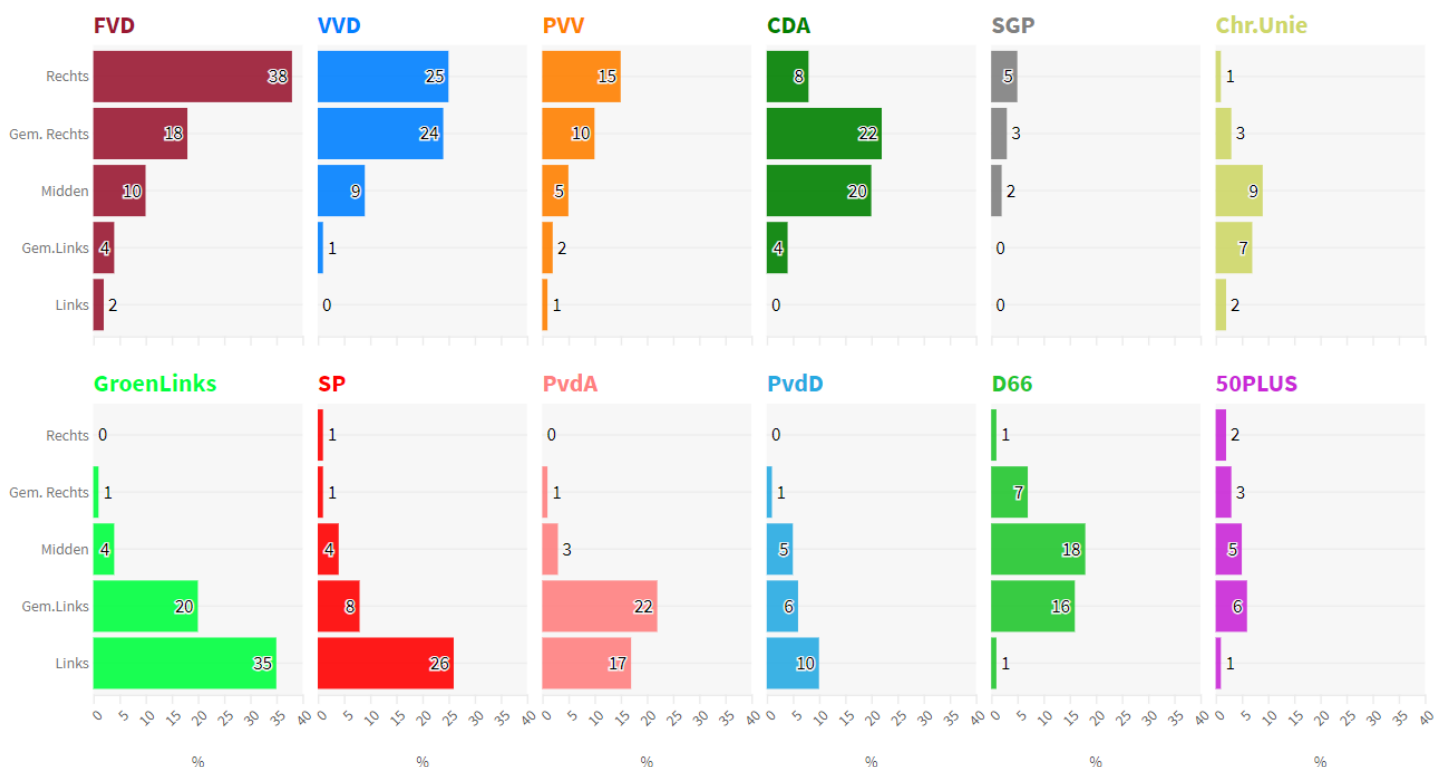
Dat is aan de ene kant de 'oude' links-rechts schaal en aan de andere kant het feit of men zich zorgen maakte over de eigen financiële situatie.

Onderling is de relatie tussen deze twee kenmerken klein. 47% van de mensen die zichzelf aan de linkerkant van het politieke spectrum plaatst geeft aan zich zorgen te maken over de eigen financiële toekomst. Van de mensen die zichzelf aan de rechterkant plaatsten is dat 42%.

Maar als we die twee kenmerken in combinatie met elkaar relateren aan de stemkeuze dan zien we duidelijke patronen.

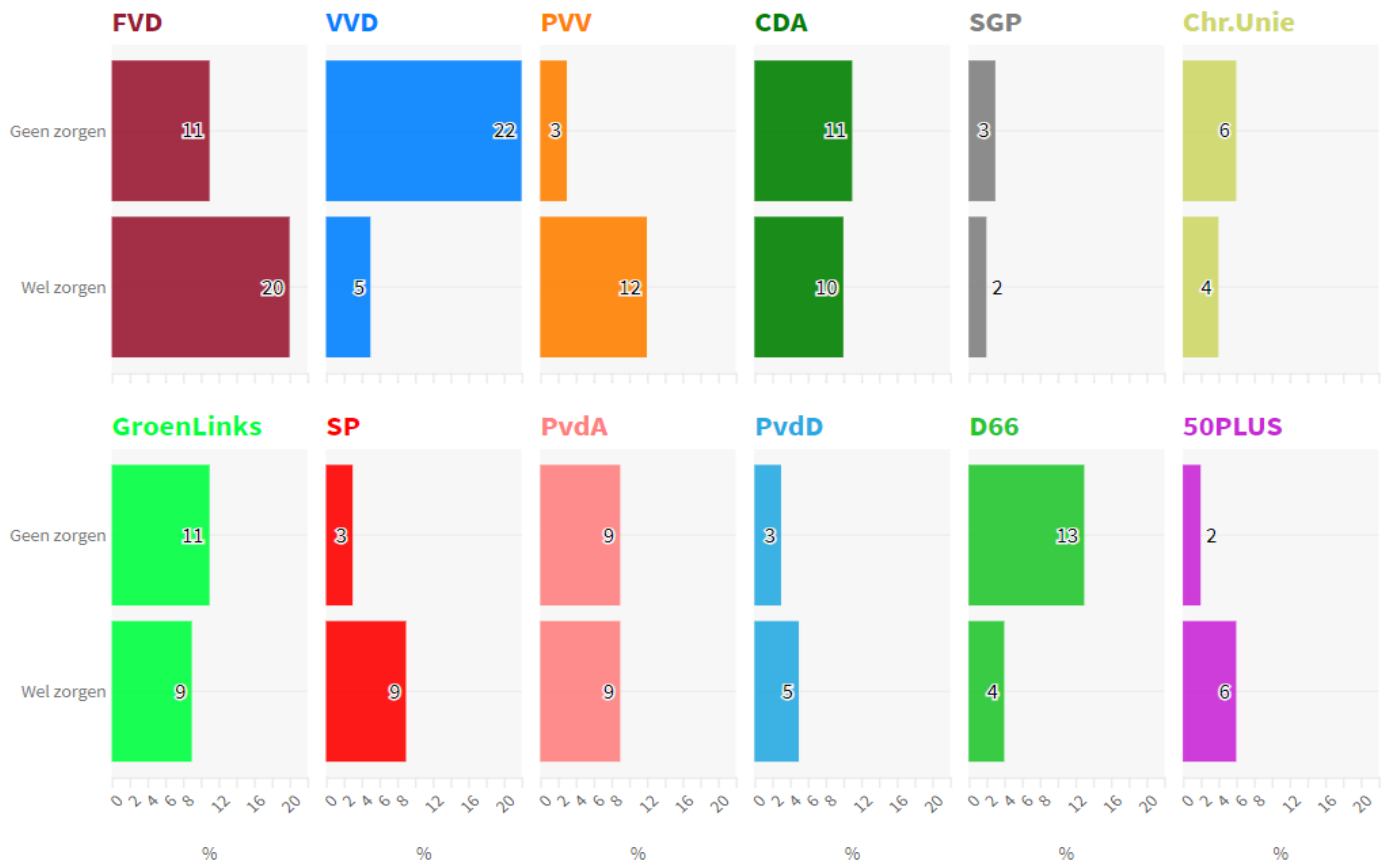
Eerst de tabel met de stemkeuze naar de verdeling links-rechts. Aan de bovenkant zijn er 6 partijen die we geordend hebben in volgorde van het aantal kiezers die zichzelf rechts op de as plaatsen. Aan de onderkant 6 partijen die we ordenen op basis van het aantal kiezers dat zichzelf links die as plaatsen. De cijfers betreffen het percentages kiezers van die partij in die categorie. Dus van alle kiezers die zichzelf rechts noemen stemt 38% FVD. Van de kiezers die zichzelf gematigd rechts noemen is dat 18%, enz. Uit de tabel is o.a. te zien dat GroenLinks haast een spiegelbeeld is van FVD aan de linkerkant van het electorale spectrum.

PS2019 Alle kiezers naar verdeling links - rechts op basis van Peil.nl

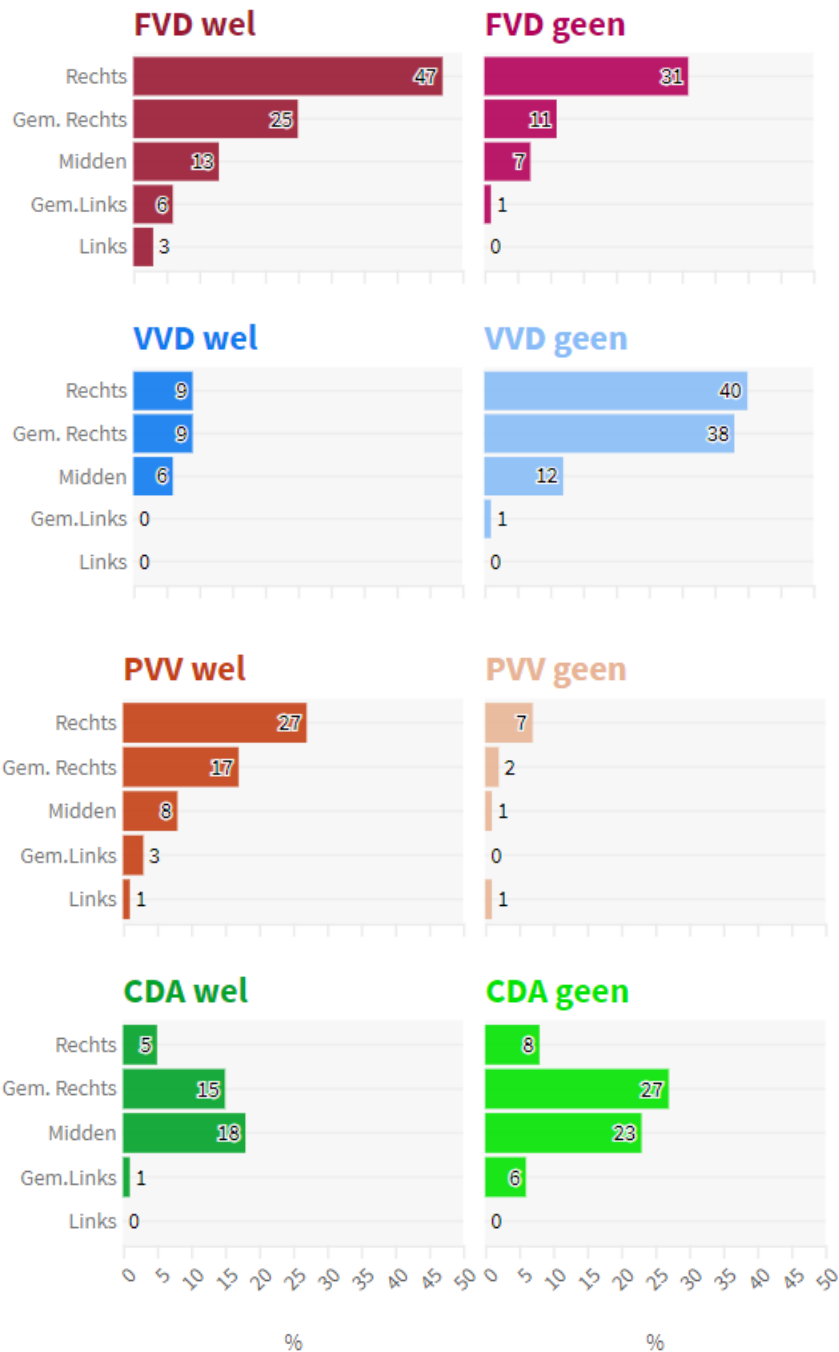
Als we deze 12 partijen in dezelfde volgorde weergeven in relatie tot de beantwoording van de vraag in welke mate men zich zorgen maakt over de financiële toekomst dan zien we dit:

PS2019 naar wel of geen financiële zorgen op basis van Peil.nl

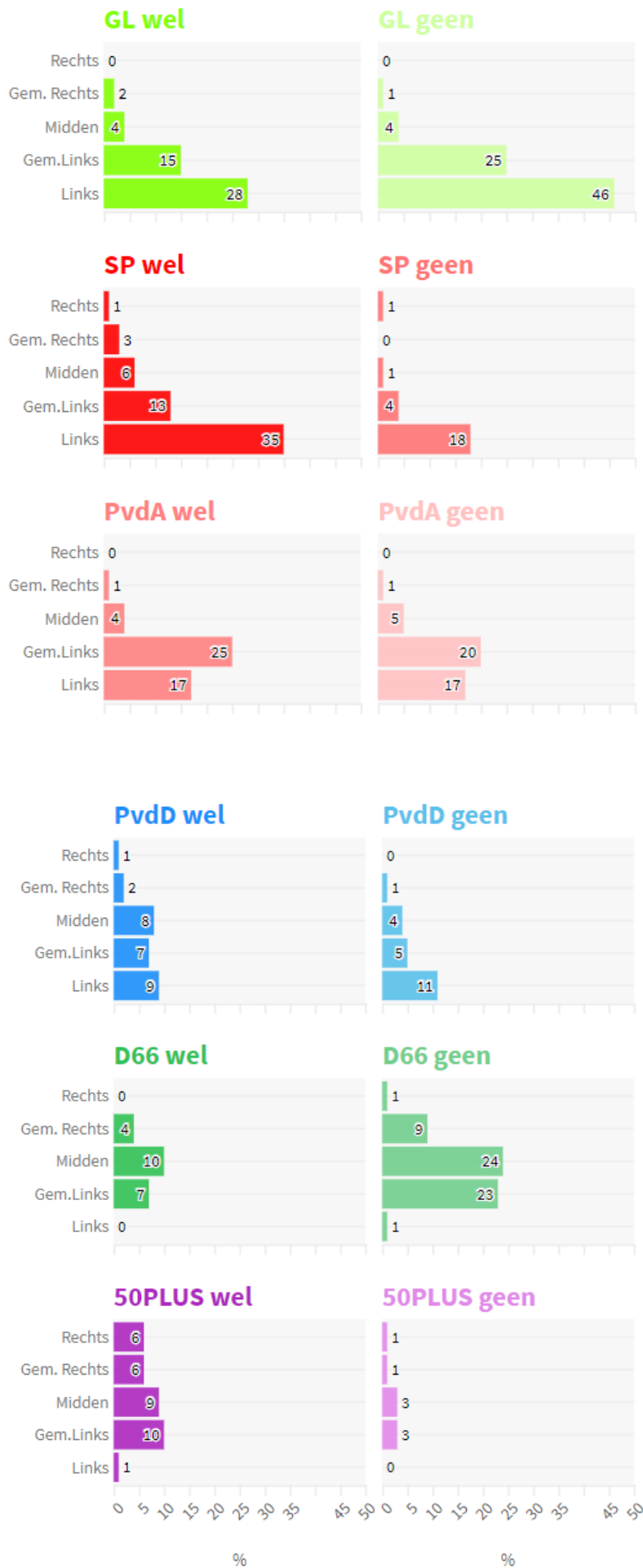
FVD, PVV, SP en 50PLUS hebben relatief gezien duidelijk meer kiezers die zich financiële zorgen maken. Bij VVD en D66 is dat duidelijk andersom. Bij de overige partijen zien we minder grote verschillen.

Als we die twee variabelen (links-rechts schaal en wel of niet financiële zorgen) samen in relatie brengen tot de stemkeuze dan zien we dit bij de vier grootste partijen aan de rechterkant:

Hieruit is duidelijk op te maken dat er verschil is t.a.v. het kenmerk “maakt zich zorgen over financiële situatie” tussen FVD en PVV aan de ene kant en VVD en CDA aan de andere kant. In het bijzonder valt op dat er bij de VVD in overgrote mate rechtse kiezers zijn, die geen financiële zorgen hebben en bij de PVV juist kiezers die deze zorgen in grote mate wél hebben. Het CDA en FVD zijn t.o.v. die andere twee partijen in beide groepen wel duidelijk wat evenrediger vertegenwoordigt, CDA iets meer in de groep met minder financiële zorgen en FVD meer in de groep met meer financiële zorgen.

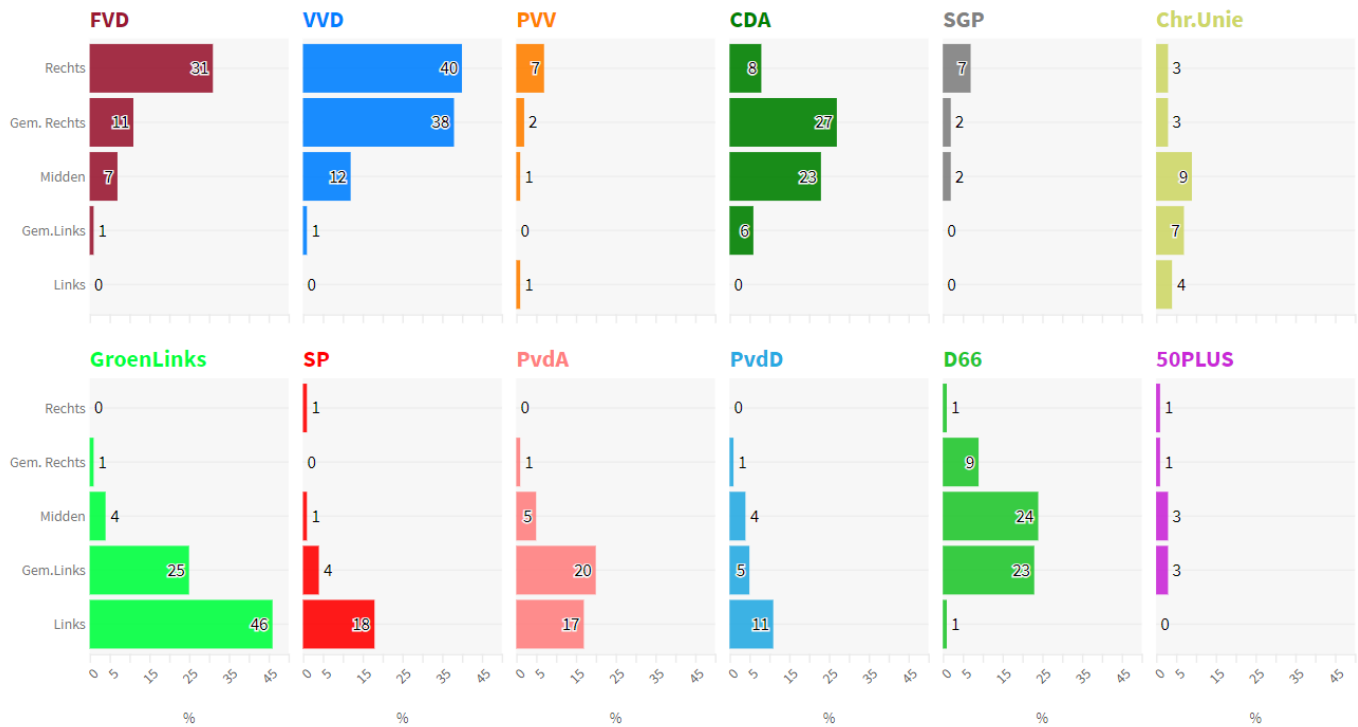
Voor 6 partijen die meer aan de linkerkant zijn geplaatst zien we het volgende overzicht:

Ook hier zien we per partij duidelijk verschillende patronen. GroenLinks en D66 scoren relatief goed onder de kiezers met financiële zorgen en 50Plus en SP onder de kiezers met financiële zorgen. Door deze informatie op een andere manier in twee tabellen te presenteren is van deze patronen het beeld goed weer te geven.

Eerst de tabel van degenen die zich geen financiële zorgen maken:

PS2019 van kiezers zonder financiële zorgen naar verdeling links - rechts op basis van Peil.nl

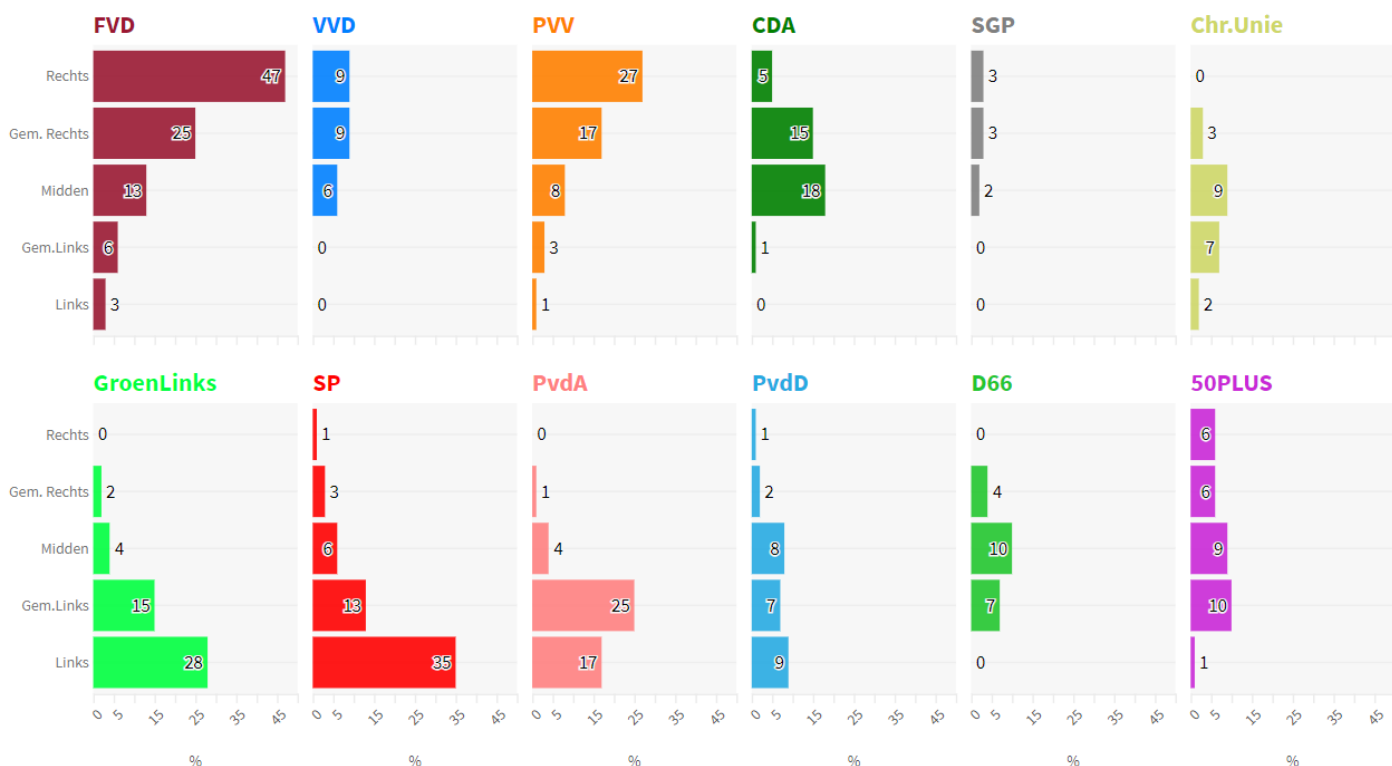

De VVD is groter bij deze kiezers aan de rechterkant van dit spectrum dan FVD, maar FVD laat nog wel het CDA achter zich onder deze groep. De PVV is in deze groep zelfs erg klein. Het CDA doet het bij deze kiezers het best bij de kiezers die zich in het midden plaatsen.

Bij de kiezers aan de linkerkant is GroenLinks veruit de grootste, daarna volgen PvdA en de SP. D66 is het grootst bij de kiezers in het midden en heeft scores, die voor de kiezers tussen gematigd links en gematigd rechts zo ongeveer het spiegelbeeld is van het CDA.

Kijken we echter naar de vergelijkbare tabel voor kiezers, die wel aangeven zich financiële zorgen te maken dan zien we een totaal andere tabel:

PS2019 van kiezers met financiële zorgen naar verdeling links - rechts op basis van Peil.nl

Aan de rechterkant is FVD veruit de grootste. Daarna gevolgd door PVV en CDA. De VVD scoort hier aanmerkelijk lager dan bij de kiezers zonder financiële zorgen en is bij deze kiezers amper groter dan ChristenUnie plus SGP. Opvallend is ook dat FVD als enige partij onder de kiezers met financiële zorgen grotere groepen kiezers van vrijwel alle categorieën op de links-rechtsschaal weet aan te spreken. Zo halen ze niet alleen stemmen op rechts, maar halen ze ook meer dan 5% van de stemmen bij de groep die zichzelf gematigd links noemt en zijn ze de tweede partij na het CDA bij de kiezers die zichzelf in het midden op de links-rechtsschaal plaatsen.

Aan de linkerkant zien we dat de SP bij kiezers die zich links op de as plaatsen groter is dan GroenLinks. Dat is dus tegenovergesteld met wat te zien is bij de kiezers zonder financiële zorgen. De PvdA is de grootste partij bij de groep kiezers die zichzelf als gematigd links afficheren. Wat de kiezers links van het midden betreft zijn 50PLUS, CU en PvdD groter dan D66. In het midden zijn D66 en 50PLUS wat groter dan PvdD. En aan de rechterkant scoort 50PLUS hoger dan de andere twee.

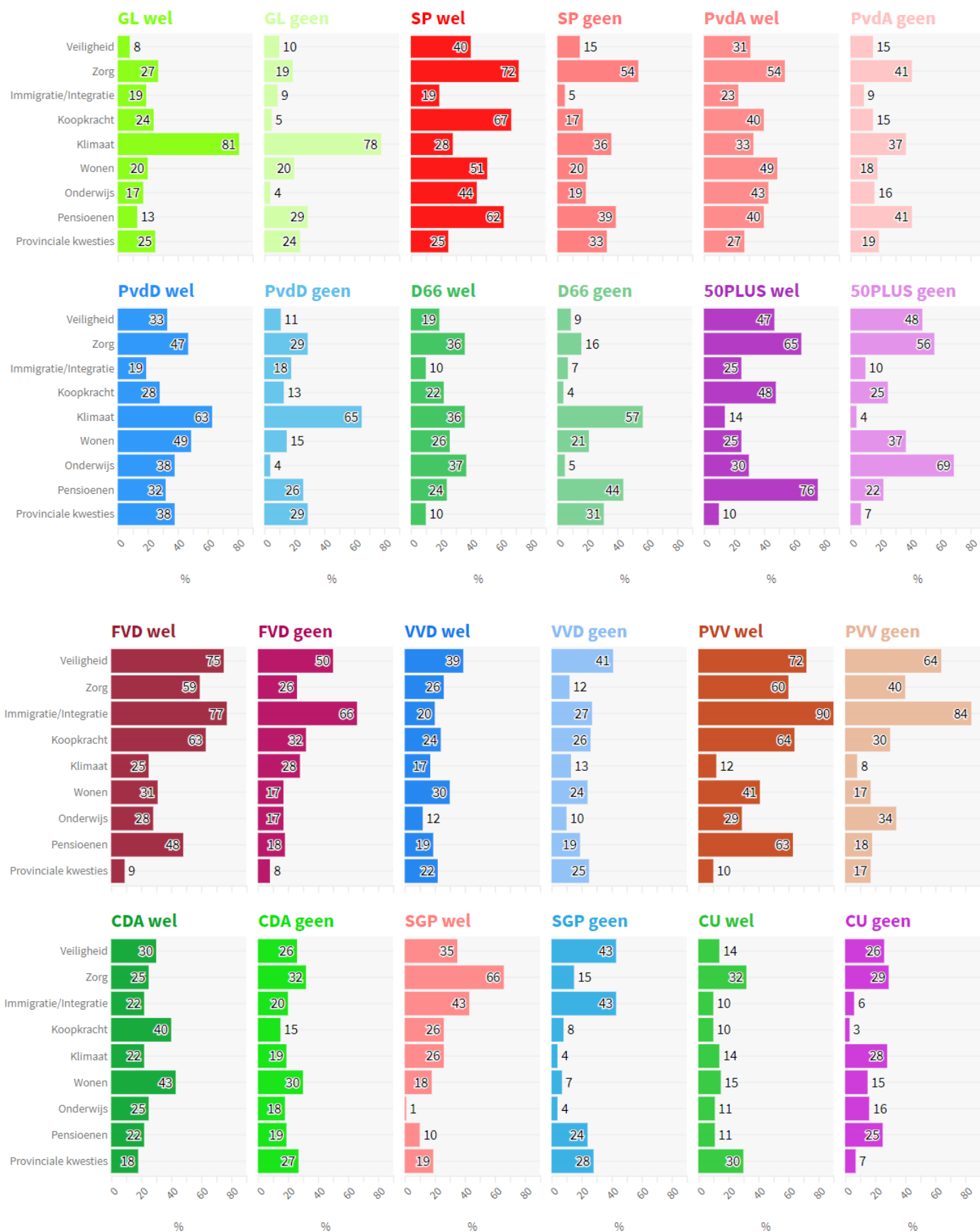
Het is op basis van deze cijfers dus heel duidelijk dat de electorale concurrentieverhoudingen aan de rechter- en linkerkant van het politiek spectrum sterk worden beïnvloed door het feit of men zorgen heeft over de eigen financiële toekomst of niet.

Thema's en de stemkeuze

Bij het onderzoek op de verkiezingsdag is aan de kiezers t.a.v. voor 9 thema's gevraagd in welke mate die belangrijk waren bij de stemkeuze. Voor ieder thema kon men dat apart opgeven. De tabellen op de volgende pagina's zijn gebaseerd op kiezers die bij dat thema hebben aangegeven dat ze het heel belangrijk vonden t.a.v. hun stemkeuze.

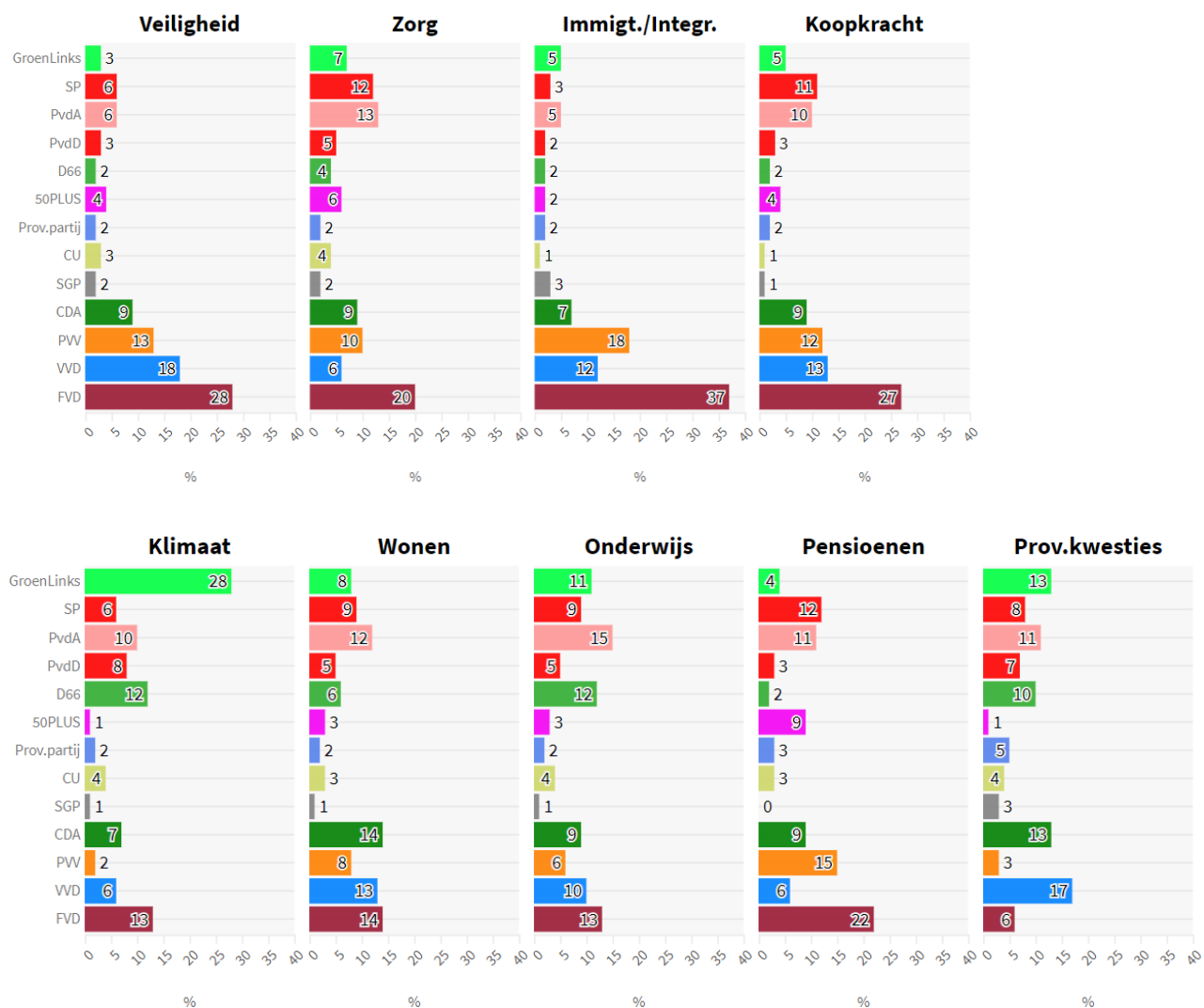
Bij deze tabellen hebben we ook de relatie gelegd met het feit of men zich zorgen maakte voor hun financiële toekomst. Want ook bij deze tabellen speelt dat kenmerk een rol.

Belang onderwerp bij stemkeuze naar fin.zorgen

Als we kijken naar de verschillen tussen kiezers die wel/geen financiële zorgen hebben, dan zien we dat de kiezers met financiële zorgen de thema's *koopkracht*, *zorg*, *veiligheid* en *pensioenen* relatief belangrijk vonden. De overige thema's lijken voor zowel de kiezers met en de kiezers zonder financiële zorgen redelijk evenredig voor te komen. Voor de kiezers van FVD die wel financiële zorgen hebben, lijkt het thema *koopkracht* veel belangrijker te zijn dan het thema *klimaat*. Het zou wel goed kunnen dat het thema *klimaat* voor sommige kiezers een indirect effect heeft gehad op het (gevoel over het) thema *koopkracht*. Voor FVD-kiezers zonder financiële zorgen waren *klimaat* en *koopkracht* ongeveer even vaak belangrijk. Voor 50Plus-kiezers was *pensioenen* vaak een belangrijk thema, met name als zij financiële zorgen hebben. Voor PvdA-kiezers met financiële zorgen waren *wonen* en *onderwijs* relatief erg belangrijk, voor die met minder financiële zorgen werd ook veel belang gehecht aan het thema *klimaat*.

Voor ieder van de 9 thema's laten we ten slotte zien wat de verdeling van stemkeuze is.

GroenLinks scoort veruit het beste bij kiezers die *klimaat* heel belangrijk vonden bij hun keuze. De PVV scoort in deze groep opvallend laag. Daarnaast geldt voor VVD-, PvdA-, D66-, CDA-kiezers en kiezers van een regionale partij dat provinciale kwesties vaak erg belangrijk waren bij hun keuze (voor VVD, CDA en D66 is dit de enige categorie thema's waarbinnen zij hoger scoren dan FVD). De SP deed het relatief goed onder de groep die *zorg*, *koopkracht* en *pensioenen* belangrijk vond en D66 scoorde goed onder kiezers die veel waarde hechten aan *onderwijs* en *klimaat*. PvdD-kiezers vonden vooral *klimaat* en *provinciale kwesties* belangrijk.